

СЕЋАЊЕ НА СМРТ

[Српски – Serbian – صربي]

Ахмед Ферид

Ревизија и обрада:

Ирфан Клица

Амра Дацић

Љубица Јовановић

Фејзо Радончић

2015 - 1436

IslamHouse.com

﴿ ذكر الموت ﴾

« باللغة الصربية »

أحمد فريد

مراجعة :

عرفان كليسا

عمرة دانسيثش

يوفانو فيتس ليوبيتسا

فيزو رادوتشيش

2015 - 1436

IslamHouse.com

СЕЋАЊЕ НА СМРТ

Хвала Богу који је са смрћу поломио вратове тиранима, смрвио леђа краљевима и изневерио наде царевима, чија срца нису хтела да чују за смрт, све док им се није обестинила претња и док нису враћени у оно што су некада били, па су тако пренешени из палата у гробове, са светла почивалишта у таму гробова, са забава са конкубинама и дечацима у борбу са црвима и гусеницама, са трпеза уживања у свакојаким јелима и пићима на распадање у земљи, са забава у друштву у дивљину самоће и из меких постеља на поприте страдања. Шта мислиш, јесу ли могли од смрти да побегну, да ли су могли у какву тврђаву од ње да се склоне, или силом да се од ње одбране, иза каквог застора од ње да се сакрију или да се нечим другим заштите? Погледај добро: **Да ли иједног од њих видиш и да ли најслабији глас њихов чујеш?** (Кур'ан, Марија, 98)

Нека је слављен Бог, Једини који и има моћ да свакога савлада и надвлада, Једини који је за Себе одабрао вечност, а сва створења Своја потчинио и осудио на нестанак, који је богобојазнима смрт дао

као спас и рок за састанак, а несретницима тесни гроб као тамницу све до Судњег дана.

Његове су благодати све што постоји, Његова је одмазда незаустављива, Његова је слава на небесима и на Земљи и Његова је хвала и на овом и на оном свету. Нека је благослов и мир на Мухаммеда, који је показао отворена чуда и непобитне знакове, затим на његову породицу и све његове другове! Нека их Бог, све, много и много благослови!

Зато онеме коме је смрт страдалиште, земља постела, црв пријатељ, Мункир и Некир другови, гроб станиште, утроба земље пребивалиште, Судњи дан састанак, а Рај или Пакао појилиште, нема ништа прече него да о томе размишља и да се за то припрема.

Похвалност сећања на смрт

Знај да ће срце онога ко се препусти овоме свету, посвети његовим варкама и преда страстима, сигурно, заборавити да се присећа смрти, а када се на њу подсети, показаће презреност према њој, окренуће се и побећи ће. То су они за које је Узвишени Бог

рекао: **Реци: "Смрт од које бежите заиста ће вас стићи. Затим ћете Ономе који познаје и видљиви и невидљиви свет враћени бити и Он ће вас о оном што сте радили обавестити."** (Кур'ан, Петак, 8)

Људи се у погледу сећања на смрт деле на три врсте: а) Оне који су се препустили овом свету,

б) Оне који се тек кају и

ц) оне који су већ спознали смисао смрти.

а) Они који су се препустили овом свету смрти се готово никако и не сећају, а када се и сете, сете се само ради жаљења за овим светом и када је треба (смрт) грдити. Овакве људе сећање на смрт само још више удаљава од Бога.

б) Они који се кају често се сећају смрти, како би у срцу побудили страх и бојазан, који опет као такви доприносе да човеково покајање буде потпуно. Такве особе, можда понекад и презиру смрт, бојећи се да их не изненади пре него што се потпуно покају и за њу припреме, с тим што им се презир смрти не узима за зло. Они подсећају на онога ко воли да се припреми за састанак са вољеним, макар на састанак са њим мало и закаснио. Знакови оваквих

покајника су да су увек спремни за састанак и да ничим више него тим нису преокупирани. У супротном, не спадају у ову врсту, већ у оне који су се препустили овом свету.

в) Што се, пак, тиче оних који су већ спознали смисао смрти, њима смрт никада не силази са ума и у свако доба су спремни за сусрет са вољеним. Такви су се, обично, уморили чекајући на смрт и прижељкују да им она што пре дође, како би се, једном заувек, ослободили друштва непослушних на овом свету и преселили у суседство Господара светова.

Од Ебу Хурејре, Бог био задовољан њиме, се преноси да је Божији Посланик, нека је над њим спас и мир, рекао: "Сећајте се што више Онога који прекида наслађивања!" Тј. задављујте наслађивања овог света залогајима сећања на смрт како бисте се лакше ослободили ослањања на њега и усредсредили сећање на Узвишеног Бога!

Од Ибн Омера, Бог био задовољан њиме, се преноси да је рекао: "Дошао сам Божијем Посланику, нека је мир над њим, као десети у групи, па је један Енсарија упитао: 'Божији Посланиче, ко је од људи

најбистрији и најплеменитији човек?" - Па му је рекао: 'Онај ко се од њих најчешће присећа смрти и ко је за њу најспремнији. То су најбистрији људи, јер стичу част овог и почасти оног света.

На другој страни, Бог је смрт дао као највеће искушење и назвао ју је несрећом:

... па вас погоди несрећа смрти. (Кур'ан, Трпеза, 106) Јер она представља промену стања и пресељење из једне куће у другу, а то заиста и јесте велика несрећа. Још горе од тога је занемарити је и о њој уопште не мислити, не спомињати је и за њу се са добрим делима не припремати. Сви се слажу да је смрт сама по себи поука за свакога ко имало озбиљно размишља и има имало здраве памети.

У делу "Мухтесирт-тезкирах" стоји: "Браћо, знајте да сурово срце, с Божијом помоћи, омекшавају: посећивање гробова, присуство вазовима, дружење с добрим људима, слушање казивања о честитим робовима и побожним људима из ранијих генерација и посебно, сећање на смрт, која прекида уживање у благодатима на овом свету, након лагодног живота, раставља дружине и након поноса са родитељима, децу оставља сирочадима."

У користи од сећања на смрт, такође, спада: одвраћање човека од греха, престанак радовања овом свету и лакше подношење недаћа. Замисли брате, онога ко је био спреман на извршење и таквих греха, као што је убиство, па се промени до те мере да више нема мотива за грешење, нити за освртање на благодати, украсе и прохтеве овог света, уз истовремену спремност да лакше подноси све врсте недаћа које га могу задесити! Велика је разлика између њега и онога ко се нада у дуг живот и ко ради потпуно супротно!

У ствари које омекшавају срце и отупљују његову суровост, свакако спада и посета болесника на самрти, јер се из њихових мука, патњи и борбе приликом растављања са душом, може извући животна поука, будући да свакога ускоро чека иста судбина. Укратко, онај ко из смрти другог за себе не извуче никакву поуку, тај је толико огрезао да му никакав савет не може помоћи.

Ел-Хасан је рекао: "Ништавност овог света не разоткрива ништа толико као смрт. Никоме ко има имало здравог разума, она не оставља никаквог простора да се овом свету радује. Када год се роб сети

смрти, у његовим очима овај свет и све што је на њему постану безвредни."

Ибн ел-Мути' је једнога дана погледао у своју кућу па му се допала. Затим је заплакао и рекао: "Тако ми Бога, да није смрти ја бих ти се радовао. Да није тескобе гробова, радовали би се овом свету."

Омер б. Абдулазиз је рекао: "Зар не видите да сваки дан некога дочекујете, спремате и испраћате на путу ка Узвишеном Богу и да сваки дан некога стављате у земљу, затрпавате и одвајате од пријатеља и иметка?"

Смисао смрти

Знај да многи људи о смрти имају погрешно мишљење! Једни мисле да је смрт човеков крај заувек, да после ње нема проживљења нити било какве награде или казне. Други мисле да умрли не ужива награду за своја добра дела и да не искушава казну за своја недела. Трећи мисле да душа остаје и наставља да и даље живи, а да тело пропада, распада се у земљи и да више никада неће бити проживљено. Сва ова мишљења су погрешна и одударају од истине.

Напротив, здрава памет налаже, а бројни кур'ански одломци и исламска традиција потврђују да смрт није ништа друго до промена стања, и да душа наставља да живи и после одвајања од тела, било да се кажњава у Паклу или да ужива у Рају. Гроб, такође, може бити или један од рајских вртова, или једна од паклених провалија.

Смрт је промена стања у два погледа

1. Смрт човека лишава његових очију, ушију, руку, ногу, језика и свих других органа. Она га лишава породице, родитеља, рођака и осталих пријатеља и познаника. Она га, такође, лишава његових коња, стоке, слуга, кућа, имања, и других видова богатства. Нема разлике у томе да ли човек остаје без ових ствари, или ове ствари остају без човека. У сваком случају растанак је горак и болан. Понекада се деси да човек остане без иметка тако што му се покраде, а понекада да иметак остане без власника тако што човек умре. И у једном и у другом случају, бол за растанком је жесток. У сваком случају, смрт значи човеково отргнуће од његовог иметка и његово пресељење на други свет, који је другачији од

овог. Уколико човек на овом свету има нешто што му је драго, што му је прионуло за срце или нешто са чиме се поноси, тешко ће да му буде да се растане и да га са смрћу напусти. Уколико се, ипак, на овом свету, човек радује само спомињању Бога и ужива у дружењу са Њим, његово уживање и срећа, после смрти, биће неизмерни, јер између њега и Вољеног неће више бити никаквих препрека као на овом свету, а све журбе за свакодневним пословима на овоме свету су нека врста запрека. Ово је једна врста разлика између стања смрти и стања живота.

2. Смрт човеку открива и показује оно што је у животу на овом свету било покривено и непознато, слично као што су будноме неке ствари на овом свету биле познате, за разлику од онога ко спава. Другим речима, људи су у сну, па се пробуде тек када умру. Прво што ће човеку бити откривено су користи од његових добрих дела и штете од његових лоших дела, тако да ће због својих лоших дела зажалити. Вернику ће се, одмах након смрти, указати ширина оног света у односу на овај и учинити, као да је на овом свету био затвореник и да је са смрћу, из тесне и мрачне затворске ћелије, на отворена врата, изашао у пространу и непрегледну башту пуну разноврсних плодова, дрвећа, птица и зеленила, тако да више

никада неће пожелети да се врати у мрак затворске ћелије.

ТРИ НЕСРЕЋЕ СМРТИ

Смрт је несрећа и као таква је описана у речима Узвишеног:

...па вас погоди несрећа смрти. (Кур'ан, Трпеза, 106).

Несрећа смрти са собом носи следеће три несреће:

1. Смртну агонију,
2. Сусрет и виђење са анђелом или са анђелима смрти и
3. Страх од лошег свршетка и наговештај грешницима патње у ватри.

1. Смртна агонија

Да јадног човека не чека никаква друга несрећа, казна, претња и страх, осим смртне агоније, и она би му сама била довољна па да му загорча

живот, помути радост и да га натера да се остави немара и заборava, с једне, и да се преда размишљању о себи, своме крају и припреми за смрт, са друге стране, јер смрт је, као што каже пословица: "Твоја несрећа у туђој руци, за коју никада не знаш када ће се на тебе сручити."

Зачуђујуће је да би човеку било покварено уживање и загорчан живот, када би био сигуран да ће, док се проводи и са друштвом ужива, упасти војник и изударати га дрвеном палицом, а да га, истовремено, док то исто чини, ни најмање није страх да не упадне Анђео смрти и да са собом не донесе агонију и горчину смрти, тим пре што су смртне муке теже и од ударца сабљом, и резања тестером и пржења усијаним железом. Осим тога, ако су ударци сабље по телу толико болни, само због тога што у њему још куца душа, може се претпоставити колико само боли, када се сама душа мучи. То што, све док је тело изложено ударцима и мучењу, човек помаже и виче, не значи ништа друго осим да у његовом срцу и језику има још снаге живота. Какав ли је тек бол од смртних мука од којих човек изгуби глас и снагу до те мере да не може ни да помаже ни да виче?! Болови од смртних мука су толико жестоки да захватају сваку пору тела и потпуно одузимају сваку снагу, не остављајући од ње

ни толико да човек може звати у помоћ. Смртни болови били би неиздрживи и када би захватили само један нерв, а не цело тело. Шта тек мислиш какви су болови који не захватају само тело, него и душу?! Шта мислиш какви су болови од којих сваки део тела, један за другим, умире и почиње да се хлади, прво стопала, па потколенице, па бедра итд., све док се не угаси и последњи знак живота. Сваки део човековог тела има своју смрт и своје патње, једну иза друге, док смрт не дође до гркљана, а када дође до гркљана прекида се обзирање на овај свет и контакт са онима који на њему остају. У том моменту се затварају врата покајања, а наступају кајање и патње. У том смислу, Муџахид каже да се речи Узвишеног:

Узалудно је покајање оних који, чине рђава дела, а који, када се неком од њих приближи смрт, говоре: "Сад се заиста кајем!" (Кур'ан, Ен-Ниса', 18) Односе на моменат када се угледају изасланици (тј. анђели смрти). Божији Посланик, нека је мир над њим, је рекао: "Човеково покајање се прима све док му душа не дође до гркљана."

**Жестина Веровесникове, нека је мир над њим,
смрти**

Од 'Аише, Бог био задовољан њоме, се преноси да је рекла: "На самрти је испред Божијег Посланика, нека је мир над њим, стајала кофа - или је рекла посуда - са водом, па је у њу замакао своју благословљену руку, њоме се потирао по лицу и говорио: 'Нема бога, осим Бога Јединога! Заиста је смрт жестока агонија!' Затим је Посланик, нека је мир над њим, усправио своју руку и почео да говори: 'У друштво најузвишенијих другова!' Све док није испустио душу и док му рука није клонула."

Од ње се, такође, преноси да је рекла: "Божији Посланик, нека је мир над њим, ми је умро у наручју, па након Посланикове, нека је мир над њим, смртне агоније, не презирем више ничију."

2. Сусрет и виђење са анђелом или анђелима смрти

Ова врста несреће тиче се непослушних грешника и ње ће прави верници бити поштеђени. Сам чин умртвљења и узимања душе, на неким местима у Кур'ану се приписује Узвишеном Богу, као што је случај са следећим одломком:

Бог узима душе у часу њихове смрти.
(Кур'ан, Скупови, 42)

На другим местима Анђелу смрти, као што је случај са следећим одломком:

Реци: "Анђео смрти, који вам је за то одређен, душе ће вам узети, а после ћете се Господару своје вратити." (Кур'ан, Падање ничице, 11)

А на трећем месту помоћницима Анђела смрти, као што стоји у следећем одломку: **Изасланици му Наши, без оклевања, душу узму.** (Кур'ан, Ел- Ен'ам, 61)

Ипак, у крајњем случају, сваку смрт даје Бог.

О томе како наступа смрт, Ел-Келби каже: "Прво Анђео смрти узме душу, па је тек онда, ако се ради о вернику, предаје анђелима милости, а ако се ради о невернику, анђелима казне.

Имами Ахмед од Ел-Бераа ибн Азиба, Бог био задовољан њиме, наводи да је рекао: "Заједно са Божијим Послаником, нека је мир над њим, отишли смо на сахрану једном Енсарији и дошли до гроба.

Када је умрли закопан, Божији Посланик, нека је над њим спас и мир, је сео, па смо и ми око њега поседали. Изгледали смо потиштено, као да нам је на главама птица. Он је (тј. Посланик) у својој руци држао шипку којом је чепркао по земљи. Затим је подигао главу и рекао: 'Замолите Бога, два или три пута, да вас сачува од загробне патње!' Затим је рекао: 'Када се робу вернику приближи растанак са овим светом и отвори пут за онај свет, са неба се спусте анђели, белих лица попут сунца, носећи са собом за њега рајске ђефине и балзам и седну надомак његовог вида. Затим дође Анђео смрти, седне поред његове главе и позове: 'О смирена душо, изађи из тела и уђи у Божији опрост и задовољство! - Па почне излазити, цурећи попут капи на отвору мешине за воду. Затим је узме, а када је узме, ни колико је трептај ока не оставе је у његовој руци, док је не узму и не ставе у те ђефине и тај балзам, а када је ставе, из ње изађе пријатан мирис, попут најлепшег мириса мошуса на целој Земљи. Затим се са њом почну дизати. Када тако са њом наиђу, не прођу ни поред једне групе анђела, а да их не упитају: 'Какав је ово леп мирис?'- Па им одговоре: 'Мирис тога и тога', прозивајући га најлепшим именима којима су га звали док је био на овом свету. И тако све, док не дођу до нама најближег

неба, где затраже да му се отворе врата, па се отворе. Одатле га од једног до другог неба испраћају најодабранији становници, све док тако не дође до седмог неба, где Узвишени Бог каже: 'Запишите Књигу Мога роба у Иллијун, и вратите га у земљу, јер Ја сам их од ње створио, у њу ћу их вратити, и из ње ћу их понови извести.' Он (Посланик) је даље рекао: "Па ће му се душа поново вратити. Затим ће му доћи два анђела и упитати га: 'Ко је твој Господар?' - Па ће одговорити: 'Мој Господар је Бог.' Затим ће га упитати: 'Која је твоја вера?' - Па ће одговорити: 'Моја вера је Ислам.' Затим ће га упитати: 'Ко је овај човек који вам је послан?' - Па ће одговорити: 'Он је Божији Посланик, нека је мир над њим,' Затим ће га упитати: 'Шта је твоје знање?' - Па ће одговорити: 'Читао сам Књигу Узвишеног Бога, па сам поверовао и потврдио да је тачно (све што у њој пише).' Затим ће са неба глас повикати: 'Истину је рекао Мој роб, па му прострите простирку у Рају, обуците му рајску одећу и отворите му рајску капију, па ће до њега допрети задах и мирис из Раја и прошириће му се гроб докле год му поглед досеже." Он (тј. Посланик) је надаље рекао: "Затим ће му доћи један човек лепог лица, у лепој одећи и са угодним мирисом и рећи ће му: 'Доносим ти радосну вест; ово је онај дан који ти је

обећаван.'- Па ће га упитати: 'Ко си ти? Твоје лице најављује само добро!' На то ће му одговорити: 'Ја сам твоје добро дело.'- Па ће на то повикати: 'Господару, пожури са Судњим даном! Господару, пожури са Судњим даном!'"

Он (Посланик) је затим рекао: "Када се робу невернику приближи растанак са овим светом и отвори пут за онај свет, са неба се спусте анђели црних лица, носећи са собом костретно сукно, и седну надомак његовог вида. Затим дође Анђеосмрти, седне поред његове главе и позове: 'О зла душо, изађи (из тела) и уђи у Божију срџбу и гњев!'" Он (Посланик) је затим рекао: "Затим се она по телу разиђе, па је почне чупати као што се чупа трн из мокре вуне. Затим је узме, а када је узме, ни колико је трептај ока не остане у његовој руци, док је не ставе у то костретно сукно. Тада из ње изађе одвратан смрад као од најпоқвареније лешине на целој Земљи. Затим се са њом почну дизати. Када тако са њом наиђу, не прођу ни поред једне скупине анђела, а да их не упитају: 'Какав је ово одвратни смрад?' - Па им одговоре: 'Смрад тога и тога', прозивајући га најружнијим именима којима су га звали док је био на овом свету, и тако све док са њом не дођу до нама најближег неба, где затраже да се отворе врата, па се

не отворе." Затим је Божији Посланик, нека је мир над њим, изговорио речи Узвишеног:

Капије небеске неће се отворити, и пре ће дебело уже кроз иглене уши проћи него што ће они у Рај ући. (Кур'ан, Бедеми, 40.).

Затим ће Узвишени Бог рећи: "Запишите књигу његову у Сицину на дну Земље!" Затим ће његова душа одатле бити бачена. Потом је он (Посланик) цитирао:

А онај ко буде сматрао да Богу има ико раван - биће као онај који је с неба пао и кога су птице разграбиле, или као онај којег је ветар у далеки предео однео. (Кур'ан, Ходочашће, 31)

Затим ће се душа његова поново у његово тело вратити. Затим ће му доћи два анђела, сесећу поред њега и упитаће га: "Ко је твој Господар?" - Па ће рећи: "Хм! Хм! Не знам!" Затим ће га упитати: "Која је твоја вера?" - Па ће рећи: "Хм! Хм! Не знам!" Затим ће га упитати: "Ко је овај човек који вам је послан?" - Па се неће моћи сетити његовог имена, па ће му бити речено: "Мухаммед" - па ће, опет, рећи: "Хм! Хм! Не знам!" Затим ће са неба неки глас повикати: "Лаже Мој роб, па му прострите простирку од ватре и

отворите му врата Пакла, па ће до њега доспети врућина и ужареност ватре, а гроб ће му се још више стеснити, да ће му се ребра саплести. Затим ће му доћи један човек у ружној одећи и са ружним задахом и рећи му: "Доносим ти злу вест: 'Ово је онај дан којим ти је прећено.'" - Па ће га упитати: "Ко си ти? Твоје лице најављује само зло." На то ће му одговорити: "Ја сам твоје злодело." - Па ће рећи: "Господару, не успостављај Судњи дан!"

У казивању о вернику он је још додао: "... а када изађе његова душа, благослови га сваки анђео између неба и Земље и сваки анђео на небу, поотварају му се небеске капије и чувари свих капија моле Узвишеног Бога да се његова душа попне пре њих."

У казивању о невернику је, такође, додао: "Затим ће му бити послан један слеп, глув и нем (човек) са железном полугом у руци, када би њом ударио о брдо здробио би га у прашину, па ће га њоме ударати док не постане прашина. Затим ће га Узвишени Бог поново вратити као што је био, па ће га овај поново почети ударати, од чега ће помагати и викати толико да ће га свако, осим људи и цина, чути."

Ел-Бера каже: "Затим ће му се отворити врата од Пакла и припремиће му се постеља од ватре."

3. Страх од лошег свршетка и наговештај грешницима патње у ватри

Страх од лошег свршетка кида срца онима који знају шта то значи. То је једна од великих несрећа смртне агоније, јер тада ће људи преживљавати сву горчину смрти, након што су претходно изгубили сваку врсту снаге и предали се растанку са душом. Међутим, њихове душе неће изаћи док од Анђела смрти не чују једну од две најаве: или: "Тешко теби од Ватре, Божији непријатељу!" Или: "Радуј се Рају, Божији пријатељу!" То је оно чега се боје паметни!

Приповеда се да је Хузејфе б. ел-Јеман, Бог био задовољан њиме, на својој самрти, рекао Ибн Мес'уду, Бог био задовољан њиме: "Устани и погледај које је доба!" - Па је Ибн Мес'уд устао, а затим, вративши се, рекао: "Изашло је Сунце" - на шта је Хузејфа рекао: "Тражим уточиште код Бога од јутра да ме не изручи ватри."

Прича се да се Ебу Хурејре на самрти расплакао и рекао: "Тако ми Бога, не плачем из жалости за овим светом, нити од туге што се са вама растајем, већ зато што ишчекујем каква ће ми од мога Господара најава доћи: за Рај или за Пакао."

Бухарија и Муслим у својим Сахих збиркама, од Убаде б. ес- Самита, бележе хадис који потврђује да вернику, када му дође смртни час, буду најављени Божије задовољство и почести које га чекају, а невернику Божија казна и мучење.

Од Божијег се Посланика, нека је мир над њим, такође, преноси да је рекао: "Ко прижељкује сусрет са Богом и Бог прижељкује сусрет са њим. Коме није драг сусрет са Богом, ни Богу није драг сусрет са њим. На то су рекли: "Коме од нас није драга смрт?" - Па је рекао: " Не ради се о томе (на шта мислите), већ о томе да, када Бог распрши страх од онога шта га чека, верник зажели сусрет са Богом, па и Бог зажели сусрет са њим."

У томе смислу Узвишени Бог каже:

- Онима који говоре: "Господар нас је Бог"- па после остану при томе долазе анђели: "Не бојте се и не жалостите се, и радујте се Рају који вам је

обећан. Ми смо заштитници ваши у животу и на овом свету, а и на оном; у њему ћете имати све оно што душе ваше зажеле, и што год затражите - имаћете, бићете почашћени од Онога који прашта и који је Милостив." (Кур'ан, Објашњење, 30-32)

Шта је похвално да се чини на самрти?

Знај да је пожељно да онај ко је на самрти буде, колико год може више, смирен и присебан, да језиком изговара речи келимеи-шехадета (сведочења вере), да се нада добру и да о Узвишеном Богу има лепо мишљење.

Смиреност је пожељна зато што ће се сусрести са анђелима милости који су задужени да му узму душу и обрадују га Рајем. Узвишени Бог каже:

Оне којима ће анђели душе узети - а они чисти, и којима ће говорити: "Мир вама! Уђите у Рај због онога што сте чинили!" (Кур'ан, Пчеле, 32)

О развратницима и неверницима Узвишени, ипак, каже:

А да си само видео кад су анђели неверницима душе узимали и по лицима их њиховим и страга ударали: "Искусите патњу у огњу!" (Кур'ан, Плен, 50).

О неверницима Узвишени Бог, такође, каже:

А да ти је видети невернике у смртним мукама, када анђели буду испружили руке своје према њима! (Кур'ан, Ел-Ен 'ам, 93)

Учењаци тефсира¹ кажу да речи Узвишеног "испружили руке своје" значе испружили ради казне и стављања окова на њих.

Када неверницима буде саопштено да ће у Ватру и да их чека Божији гнев душе им у телима попуцају, па их анђели почну ударати по лицима и страга говорећи им: **"Извадите своје душе!"** (Кур'ан, Ел-Ен'ам, 93).

Тражимо заштиту код Бога од таквог нечега!

Што се тиче језика, лепо је да човек на самрти њиме што више изговара речи келиме-и-шехадета, тим пре што је Божији Посланик, нека је мир над

---

¹ Тефсир је наука која се бави тумачењем Кур'ана.

њим, рекао: "Онај код кога последње речи буду: "Нема бога осим Бога Јединога!", ући ће у Рај." То је леп знак да је умрли лепо окончао живот и да ће у Рај. У такве се убрајају и они који се буду слично држали, као нпр. ко после келиме-и-шехадета проговори још нешто, али лепо што одише покорношћу према Узвишеном Богу или уради или нареди да се учини неко добро дело и сл.

Од Омера б. ел-Хаттаба, Бог био задовољан њиме, се преноси да је рекао: "Будите присутни уз своје на самрти и подсетите их на речи келиме-и-шехадета: "Нема бога осим Бога Јединога", јер они виде оно што ви не видите."

Такође је лепо да на самрти човека буду присутни побожни људи, јер онеме ко умире њихова молба може бити од користи. Осим тога они ће, ради присуства анђела и њихових аминовања на молбу, говорити само оно што је добро и лепо.

Што се тиче срца, од њега је пожељно да има лепо мишљење о Узвишеном Богу, јер у хадису који преноси Џабир б. Абдуллах стоји: "На три дана пре него што је умро, чуо сам да је Божији Посланик, нека је мир над њим, рекао: 'Нека нико од вас не

допусти да умре, а да о Узвишеном Богу нема лепо мишљење."

Ебу ел-Му'темир б. Сулејман је рекао: "Када је био на самрти, мој отац ми је рекао: 'Му'темире, причај ми о олакшицама како бих се, имајући лепо мишљење о Узвишеном Богу, са Њим срео."

Неко је други на самрти рекао: "Како да се у Њега не надам, када сам у Његово име постио осамдесет рамазана?!"

Приповеда се да су једном бедуину, када се разболео, рекли да је на самрти, па је упитао: "Где одлазим?" - Па су му рекли: 'Богу' - Па је он одговорио: "Драго ми је што одлазим Ономе од кога долази само добро."

Прве генерације муслимана су сматрале да је лепо човека на самрти подсетити на његова добра дела и на Божију милост, како би се са Узвишеним Богом срео, мислећи о Њему све најлепше.

Шта су на самрти рекли неки владари, намесници и добри људи?

Када је Мерван б. Абдулмелик био на самрти, у близини Дамаска је видео перача како својим рукама пере хаљину и удара је пракљачом, па је рекао: "Камо среће да сам и ја био перач рубља и од једног до другог дана животарио од рада својих руку и да на овом свету никада нисам постављен ни на један положај!" Чувши за те његове речи Ебу Хазим је рекао: "Хвала Богу који је дао да они на самрти прижељкују да буду оно што смо ми, а да ми на самрти не прижељкујемо да будемо оно што су они."

Прича се да је неко Абдулмелика на самртној постељи упитао: "Како се осећаш, владару правоверних?" - Па му је одговорио: "Као што је рекао Узвишени:

А доћи ћете нам појединачно, онакви какве смо вас први пут створили, напустивши добра која смо вам били дали. (Кур'ан, Ел-Ен'ам, 94)

Прича се да је Харун ер-Решид пред смрт лично својом руком одабрао своје ћефине, загледао се у њих и рекао:

Богатство моје ми није од користи, снаге моје нема више. (Кур'ан, Час неизбежни, 28-29.)

Приповеда се да је Ел-Ме'мун пред смрт по својој постељи посуо луга, легао на њега и замолио: "О Ти чија је власт непролазна, смилуј се ономе чија је власт прошла!"

Ел-Хаџџац је на својој самрти рекао: "Боже, опрости ми, јер свет говори да ми нећеш опростити." Омеру б. Абдулазизу се допала ова његова изјава, па му је позавидео на њој. Када су Ел-Хасану испричали шта је рекао, упитао је: "Је ли то он, заиста, рекао?" - Па су му рекли да јесте, па је он рекао: "Надам се да ће му и опростити."

Када је Билал, Бог био задовољан њиме, био на самрти, његова је жена рекла: "Какве ли жалости!" - Па је он рекао: "Какве ли радости! Сутра ћу бити заједно са Мухаммедом и његовима."

Прича се да је Абдуллах б. ел-Мубарек, на самрти отворио очи, насмејао се и рекао:

За овако нешто нека се труде трудбеници!
(Кур'ан, Редови, 61)

Послушај ове савете у стиховима:

*Није незнанац незнанац Шама ни Јемена,
већ је незнанац у гробу и ћефинима.*

*Сати мојих дана пролазе без покајања,
без плача, страха и жаљења.*

*Пут ми је далек, а опскрба недовољна,
свој удео још уживам, а смрт ми куца на врата.*

*Колико је Бог према мени благ, па ми одгађа,
огрезао сам у гресима, а Он их покрива.*

*Ја сам тај који је затворио врата упорном
непослушношћу, иако ме Бог на оку држи.*

*Али, греху записани, у нехају учињени,
ах, жалсти која је остала да ми срце пара.*

*О Ти који ме кориш, корења се прођи,
јер, када би знао шта је са мном, опростио би ми.*

Пусти ме да жалим и да сам себе оплакујем,

да цело време у сећању и жалости проводим.

*Пусти да без престанка сузе лијем,
можда ће ме поука од горчине суза спасити.*

*Као да сам међу чељади одузет и да
лежим на постељи на којој ме њихове руке преврћу.*

*довели су лекара да ме лечи,
али не видим да ми лекар данас може помоћи.
Агонија ме све више стеже, а смрт себи вуче,
из сваког нерва без икакве пажње и олакшања.*

*С грцањем ми се из гркљана чупа душа,
у гркљану осећам горчину грцања,
Душа је ишчупана, а тело остало укочено, на
постељи*

на којој га њихове руке окрећу.

*Затворили су ми очи и сви су ме напустили,
и после очаја закупили су се куповином ћефина.*

*Онај који ми је најближи тражи гасала (особа која
купа мртвог),*

кога ће довести да ме огасули.

*Говори: "О људи, хоћемо добра и вешта гасала,
који је слободан, одгојен, учтив, учен и бистар!"*

*Један од њих је дошао и почео да ми скида,
одећу и да ме још и од ње растави и гола остави.*

*Ставили су ме самог на комад даске,
а изнад мене се чује жубор воде што ме пере.*

*Вода се по мени одозго сипа и пере ме,
по трећи пут, након чега траже ћефине.*

*Облаче ме у одећу без рукава,
а моја једина опскрба балзам кога ставише.*

*Оставише ме испред михраба и одоше,
иза имама да клањају и од мене се опросте.*

Клањали су ми џеназу без једног прегибања,

и падања ничице, не би ли ми се Бог смиловао.

И пажљиво ме спустили у кабур,

сишао је и један од њих да ме намести.

Скинуо је хаљину са мога лица да ме види,

и пролио сузе по лицу моме да га натопи.

Устао је и скупио снаге одлучан,

предао наслоне изнад мене и оставио ме.

Повикали су: "А сада затрпајте земљом и зарадите

награду од Милостивог и Добростивог!"

У мраку гроба где нема ни мајке,

ни оца, ни брата да ме разговори,

Оставили су ме и наставили су да моле:

Боже мој, мимо Тебе ме нема ко спасити.

Уплашио сам се кад сам погледао и

угледао страхоте које долазе,

Од Мункира и Некира, шта да им кажем,

кад сам се од страха од њих укочио

Надо моја ули ми снаге и опроста,

окован сам гресима и заложен.

*А моји су, када су се вратили, иметак почели
крчмити,*

па се још већи терет на леђа моја свалио,

*Зато, не допусти да те овај свет и његови украси
заведу,*

већ погледај шта он прави од чељади и домовине.

Погледај шта је од овог света ослало,

је ли се ишта друго до дела и ћефине понело?

Од овог света узми и задовољи се са најнужнијим,

кад би од њега имао бар колико је длан тела.

О душо, доста је непослушности, заради бар

једно лепо дело, можда ће ми се Бог смилвати!

Боже, пробуди нас из нашег сна и немара, тако Ти Твоје милости и доброте! Опрости нам наше грехе, тако Ти Твога помиловања и опроста! Придружи нас онима на које си излио Своје благодати у Кући Твога задовољства! Опскрби и нас као што си њих опскрбио слашћу дошаптавања са Тобом! Опрости нама, нашим родитељима и свим муслиманима, тако Ти Твоје милости, о од милостивих Најмилостивији!